

Invoering van gepersonaliseerd leren

Invoering van gepersonaliseerd leren

Dit whitepaper gaat over gepersonaliseerd leren en wat de aandachtspunten zijn bij de invoering ervan op school.

In een ander whitepaper over gepersonaliseerd leren kunt u lezen wat gepersonaliseerd leren betekent en over het ontstaan en de achtergronden ervan. Dat whitepaper gaat ook in op de doelstellingen van gepersonaliseerd leren: elke leerling op eigen niveau lesgeven; leren waar, wanneer en hoe je wilt; aansluiten op verschillende leerstijlen en meevoudige intelligenties; het motiveren van individuele leerlingen; meer inzicht krijgen in het leren; en het ontwikkelen van 21^e eeuwse vaardigheden.

Het doel van gepersonaliseerd leren

Gepersonaliseerd leren heeft als doel iedere leerling te bieden wat hij nodig heeft zodat hij zich kan ontwikkelen op een wijze die bij hem past. Een school kan dit op verschillende manieren organiseren. Hoe de school dit doet hangt bijvoorbeeld af van de visie van de school en de mate waarin ICT in de school ontwikkeld is.

Grofweg zijn er 3 vormen of fases van gepersonaliseerd leren te onderscheiden: *personaliseren*, *individualiseren* en *differentiëren*. Onderstaand schema laat zien wat de verschillen tussen deze drie vormen zijn.

	Variant 1 Personaliseren	Variant 2 Individualiseren	Variant 3 Differentiëren
Wie heeft de controle?	De leerling	Docent en leerling	De docent
Wie bepaalt de leerroute?	De leerling zelf	Docent en leerling	De docent
Wie is verantwoordelijk?	De leerling is zelf verantwoordelijk voor leeropbrengst, leerroute en selectie van de groep.	De docent is samen met de leerling verantwoordelijk voor leeropbrengst, leerroute en selectie van de groep leerlingen.	De docent is verantwoordelijk voor leeropbrengst, leerroute en selectie van de groep leerlingen.
Hoe wordt beoordeeld en feedback gegeven?	De leerling is een zelfsturende lerende die weet wat noodzakelijke en additionele kennis is.	De docent stuurt met behulp van Learning Analytics zijn lespraktijk op individueel niveau bij.	De docent stuurt met behulp van Learning Analytics zijn lespraktijk op groepsniveau bij.

Voordat je als school aan de slag gaat met gepersonaliseerd leren, is het belangrijk een aantal vragen te beantwoorden (zie de vragen links in bovenstaande tabel). Wie heeft bijvoorbeeld op dit moment de controle over het leerproces? De leerling, de docent of beiden? En wie bepaalt het leerproces en is verantwoordelijk voor de leeropbrengst? En hoe wordt feedback gegeven? Het antwoord op deze vragen bepaalt de *mate van personalisering* van het huidige onderwijs op school. Vervolgens maak je als school een keuze wat je uiteindelijk wilt bereiken, door nogmaals de vragen te beantwoorden. Door de antwoorden te vergelijken, wordt helder waaraan gewerkt moet worden om die vorm van personaliseren te bereiken.

Fases van gepersonaliseerd leren

Er zijn verschillende fases van gepersonaliseerd leren te onderscheiden:

1. Docentgestuurd onderwijs met expliciete en directe instructie (traditioneel);
2. Docentgestuurd onderwijs met beperkte keuzevrijheid en inspraak van de leerling (fase 1);
3. Leerlinggestuurd onderwijs waarbij de docent en leerling gezamenlijk het leren inrichten (fase 2);

4. Leerlinggedreven onderwijs met de docent als ondersteuner en partner in het leren (fase 3).

Wanneer een school streeft naar fase 3 van personalisering, is het aan te raden daar geleidelijk naartoe te werken door leerlingen steeds meer in het leerproces te betrekken en steeds meer verantwoordelijkheid te geven. Een school waar traditioneel les wordt lesgegeven geeft leerlingen dus eerst meer inspraak en legt zo nu en dan keuzes voor (fase 1), gevolgd door een periode waarin docent en leerling samen kijken wat er nodig is om het leren in te richten (fase 2), om tot slot de leerling aan het roer te laten, waarbij de docent hem coacht en ondersteunt in zijn leerproces.

Leerlinggedreven onderwijs

Het is vaak een enorme transitie wanneer een bestaande onderwijsinstelling leerlinggedreven onderwijs wil implementeren. Het heeft impact op je organisatie en op de manier waarop docenten lesgeven. Het is goed om daar met elkaar over na te denken. De volgende aandachtspunten kunnen daarbij helpen.

Leerlingen hebben begeleiding nodig bij het ontwikkelen van executieve vaardigheden

De ontwikkeling van de hersenen duurt tot het vijftiende levens jaar. Het brein van leerlingen in het voortgezet onderwijs is dus nog volop in ontwikkeling. Dat betekent dat ook de executieve functies die verantwoordelijk zijn voor het plannen van taken en het sturen van het leerproces nog niet klaar zijn met ontwikkelen. Leerlingen hebben daarom nog vaak hulp nodig bij executieve vaardigheden. Hoe verder de school gaat in het personaliseren van het onderwijs, hoe meer er een beroep wordt gedaan op de executieve vaardigheden van een leerling.

Gepersonaliseerd leren is niet hetzelfde als lesgeven met ICT

ICT kan gepersonaliseerd leren ondersteunen, maar met alleen ICT ben je er niet. Dan zou gepersonaliseerd leren 'onpersoonlijk' leren worden, en dat is natuurlijk niet de bedoeling. Het

is belangrijk om te kiezen wat leerlingen achter een computer, laptop of tablet doen en hoe de contacttijd met de docent wordt ingevuld en welke werkvormen daarbij worden ingezet.

Adaptieve platforms nemen de rol van de docent niet over!

Er zijn steeds meer (adaptieve) platforms beschikbaar die leerlingen sturen in het leerproces. Leerlingen krijgen dan telkens automatisch lesstof en opdrachten aangeboden die aansluiten bij hun leerproces. Dit betekent niet dat de docent geen rol meer heeft in het leerproces, maar dat de rol van de docent verschuift. *Learning analytics* (de informatie die het systeem over de leerling geeft, op basis van geautomatiseerde analyses) bieden de docent juist meer inzicht in de leerling en zijn leerproces. Een docent heeft daardoor inzicht in wat een leerling al goed kan en waarmee hij nog moeite heeft en kan gerichter begeleiden bij het bereiken van leerdoelen.

Zet ICT effectief in

De mate waarin docenten over ICT-vaardigheden beschikken, verschilt. Waar de een met gemak digitale werkvormen integreert in zijn lessen, voelt de ander zich comfortabeler bij het gebruik van het lesboek. Wanneer ICT gepersonaliseerd leren gaat ondersteunen, is het belangrijk docenten daarop met scholing voor te bereiden. Bijvoorbeeld een training rondom het gebruik van ICT in de klas, of trainingen die aanbieders van digitaal lesmateriaal bij hun producten bieden.

Samenvatting

De volgende vragen helpen je op weg wanneer je aan de slag gaat met gepersonaliseerd leren:

- Waar sta je als school? Waar wil je naar toe?
- Welke van de drie vormen van gepersonaliseerd leren past het beste bij de school?
- Hoeveel verantwoordelijkheid en zelfstandigheid leg je bij leerling?
- Wat is de rol van de leraar?
- Hoe maak je het leren inzichtelijk?
- Welke begeleiding hebben leraren en leerlingen nodig?

Meer weten?

- Noordhoff Uitgevers kan op verschillende manieren [begeleiding bij de ontwikkeling van gepersonaliseerd leren bieden](#).
- Over het puberbrein zijn er meerdere boeken verschenen, waaronder *Puberbrein binnenste buiten* van Huub Nelis en Yvonne van Sark en *Het Tienerbrein. Over de adolescent tussen biologie en omgeving* van Jelle Jolles.
- Meer over gepersonaliseerd leren kunt u vinden op [persoonlijk.noordhoff.nl](#).
- Over wat gepersonaliseerd leren inhoudt is ook een whitepaper verschenen. U kunt in plaats daarvan ook [het webinar bekijken](#).
- Bij alle methodes van Noordhoff Uitgevers is digitaal lesmateriaal beschikbaar. Momenteel wordt adaptief lesmateriaal ontwikkeld, dat vanaf schooljaar 2017/2018 beschikbaar is. Hierover vindt u meer informatie op [persoonlijk.noordhoff.nl](#) en op de website van de betreffende methoden.
- Barbara Bray en Kathleen MacClaskey, *Make learning Personal. Praktische handvatten voor implementatie van gepersonaliseerd leren*.

**Persoonlijk gemaakt
door Noordhoff Uitgevers**